

ב- 13.3.2015 נפגשנו (40) ביובלים לסיור אביבי המכיל שני ישובים מעניינים – אשחר וערב אל נעים. הסיור הפעם פרץ את גבולות הגליל המערבי בגלל סיבה טובה ביותר – ניר ירקוני. כן, לאורך כל הדרך (תרתי משמע) אנחנו מעודדים הצטרפות של עוד ועוד אנשים טובים מתוך החבורה להצטרף למעגל העושים. אנחנו מברכים על כל אחד שנוסף אל התורמים, ומוכנים לשם כך אפילו... לפרוץ גבולות. ניר ירקוני הוא מורה דרך, גר במצפה אבי"ב, היה שנים בוועד הישוב כולל ראש הוועד.

אז נפגשנו ביובלים, השארנו חלק מהמכונות בנקודת הסיום ונסענו לאשחר.

אשחר הוא ישוב קהילתי מעורב חילוני דתי (כמו גם קטורה, כפר אדומים ועוד). כאן פגשנו את ערן, שגר באשחר כבר 8 שנים. באשחר גרים זוגות מעורבים, רמות שונות של שומרי מסורת וחילונים. יותר מ-150 משפחות. יש הרחבה חדשה של 38 משפחות. המצטרפים החדשים הם בעיקר "מה שביניהם". חנינו ב- "חניית השבת" – כשהתחיל הישוב ביקשו מהתושבים לכבד ולא לנסוע ברחובות בין הבתים, ליצור "סטטוס של ישוב שקט בשבת", לכן עשו חנייה חיצונית לבתים. תמיד היו גם מחללי שבת קבועים. היום זהו מרכז מיחזור. "גן תאנים" – נמצא מדרום לחניית השבת. זהו גן שעשועים קהילתי, פעיל מאד בשבתות. הנושא הראשון שעלה – חינוך. החינוך הקדם יסודי (הגיל הרך) הוא משותף ממלכתי דתי. החינוך היסודי מתחלק בין משגב לחילונים ומורשת לדתיים. החינוך העל יסודי מתחלק לשלוש – בנים דתיים, בנות דתיות וחילונים. סטטוס קוו – כל אחד בביתו כאוות נפשו. באירועים חברתיים אין חילול שבת. בישוב פועל פאב משנה שעברה, עובד בימי חמישי ושישי בערב. הלכנו ברחובות הישוב, ליד שלטים המבקשים לא לנסוע בשבת, אל המבנה הקהילתי החדש שבנייתו טרם הסתיימה. הוא כולל גם בית כנסת וגם מועדון תחת גג אחד. כאן פגשנו את דיוויד בר-דב. לדבריו בית הקהילה החדש מסמל את מרקם החיים באשחר – בית כנסת ומועדון צמודים ופועטון בקומה התחתונה.

הישוב התחיל כרעיון של קבוצת יהודים משיקו בשנות השמונים המוקדמות. היו ביניהם גם ישראלים שרצו לחזור הביתה. כבר שם היו בקבוצה דתיים ולא דתיים. יהדות אורתודוקסית פתוחה. ההתחלה 6-8 משפחות עולים ועוד כמה משפחות עולים שהצטרפו עם הזמן. מהר מאד הבינו שלא נכון לבנות ישוב על בסיס עולים בלבד. חמישים הבתים הראשונים נבנו בשנת 1992 (אריאל שרון הבולדוזר) מתוך 200 בתים שנבנו בגוש משגב. דיוויד הגיע בשנת 1994. לדבריו לאורך כל הדרך היה ויש "משחק" של חיפוש הדרך, דרך הביניים בין דתיים לחילונים. במהלך השנים היה ניסיון להקים בית ספר של זרם שלישי בחינוך. בהתאם לחוק שנחקק בכנסת, לפני כשש שנים. בית הספר שהוקם באשחר היה פתוח לכל הקהל הישראלי, הועבר לכרמיאל ונכשל.

התושבים כאן מרגישים שהם הדוגמא לכל מדינת ישראל, כולם היו צריכים לחיות כך. הדבר הכי יפה באשחר הם הנוער שבונים את המסגרות והפעילויות לפי חברות ולא לפי אמונה באל. תנועתית הם משויכים לצופים. "גם שם לא יודעים איך לאכול אותם". חלק מהחילונים משתתפים בתפילות מתפללים בנוסח ישראלי. יש הפרדה בין נשים לגברים. תפילה אורתודוקסית שוויונית (ידידיה - קהילת ידידיה, היא קהילה אורתודוקסית מודרנית המונה 195 משקי בית הממוקמת בשכונת בקעה בירושלים. הקהילה נוסדה בשנת 1980 ויש בה עולים מארצות דוברות אנגלית, עולים מאירופה וצברים. המייסדים שאפו ליצור קהילה מחויבת להלכה, המחויבת לערכים יהודיים מסורתיים, לצדק חברתי ולדמוקרטיה בחברה הישראלית. דרך חזונה החברתי, ידידיה מנסה לחצות גבולות המקובלים כעת על יהודים דתיים בארץ).

יש תופעה של ותיקים בני שישים שעוזבים בעקבות הבנים והנכדים למרכז. יש יחסים עם הבדואים של ערב אל נעים – יחסים פרקטיים. דברים משותפים (דיוויד טוען שהם לא יותר משלושים שנה על ההר), היחסים עם סכנין אחרים לגמרי, קרים. ערן אומר שהיחסים עם ערב אל נעים מאד טובים ואנושיים, עד רמה של טרמפים. קשר פרקטי טוב. לגבי סכנין הוא אומר שאנשי אשחר מגיעים לשם להסתובב ולקנות, אבל אין קשר אנושי חם.

בית הכנסת פונה דרומה. החלון הגדול צופה אל בקעת סכנין וסכנין.

נמרוד גצוב הוסיף שלפני ההתיישבות כאן על גבעת קאראד נעשה סקר ולא נמצא כלום. לעומת זאת בסיבוב הכביש למטה נמצא אתר של ברזל א'.

יצאנו עם ניר לתצפית דרומה – כל בקעת סכנין פרוסה מתחת – סכנין, עראבה, דיר חנא, אצטדיון "דוחא", איגוד ערים סכנין (היינו בסיור שם). ממש משמאל רואים את לוטם. צמוד ללוטם נמצאת פזורה בדואית של "בני חמדון", מוניציפאלית הם שייכים ללוטם. בכלל הגליל מלא עם פזורות בדואיות שרובם התכנסו בתהליך לכפרים. ממש מתחתינו וקרוב נמצאת אשבל. באשבל יש בית ספר יהודי-ערבי מפורסם. בפועל כמעט ואין בו יהודים. הישוב היהודי במשגב יוצר מתח כלשהו, אבל, לא מעבר לזה. מימין רואים את כאוכב, לשם, יודפת, יעד.

יצאנו רגלית מאשחר וליד השער פנינו ימינה צפונה על סימון השביל השחור. בדרך עומד עץ אלה מרשים. עוד קצת הליכה ואנחנו כבר עם תצפית צפונה. גליל עליון גליל תחתון ומה שביניהם בקעת בית הכרם. כרמיאל, דיר אל אסד, לבון, נחף, סג'ור, מכמנים. מתחת למכמנים רואים את חוסנייה. ממש מתחתינו נמצאת חירבת פאחירה – פזורה בדואית שעדיין לא מחוברת לחשמל, מים וביוב.

במשגב יש 31 ישובים מתוכם 6 ישובי בדואים. שביל סובב משגב משתנה באופיו, חלק דרכים הרריות חלק דרכים כבושות. יצאה מפה של 1:40,000 של השביל שחולקה לתושבים.

בדרך התפתחה שיחה על איך אנחנו – כלל תושבי הגליל על כל הפסיפס האנושי שבו – מקבלים את האחר. האחר התרבותי, האחר הדתי, האחר הרעיוני. לא נפרט, אבל, הסיכום הוא שאנחנו אכן צריכים להיות רגישים וקשובים גם לדברים זרים לנו. לא תמיד צריך לבקר מה שלא הולך עם הקו שלנו. יחס של כבוד הדדי יעשה רק טוב לכולם.

הלכנו על טרשים, ראינו "בליית חלילים" (מושג של בית ספר שדה אכזיב – לפי זמירה)

בליית חלילים (צילם גדעון סגלי)

ראינו מעט מאד פריחה והרבה מאד סימני רעיית יתר. הגענו לערב אל נעים **לאחר כמעט שעה של הליכה בשביל טרשי.**

ערב אל נעים – כפר בדואי קטן. אין תשתיות מסודרות. דלות ניכרת. חוסר משווע בטיפוח וניקיון. כביסה תלויה על חבלים בכל פינה. בחלק התחתון פחונים וגבב של חומרי בנייה שונים. בחלק העליון בתים בבנייה מודרנית. ממש כמו שתיארה זאת איילת בר מאיר בכותרת של המאמר שלה – ראו קובץ מצורף – "ערב אל נעים וחלומות על בתים". ניכר מעבר בין האלף הקודם לאלף הנוכחי. ועוד מאמר מצורף שאומר הרבה על מה שקורה פה וזאת בהקשר לבחירות האחרונות – "הכפר הבדואי ששבר את שיא התמיכה בליכוד".

פגשנו את נימר נעים (0505523321 לא פנוי לקבלת קבוצות) ראש הועד המקומי. בן 52. שירת בצה"ל ושני בנים שלו התגייסו גם הם לצה"ל. התקבלנו בביתו עם שתייה וכיבוד קל ובחרוזים - "ברוכים הבאים לערב אל נעים". הנה עיקר דבריו: "המצב פה זה גיהנום – קסטרופאלי. המציאות ותנאי המחיה פה קשים. רואים בעין, התמונה מדברת בעד עצמה. הישוב בתקופת מעבר – מים, חשמל ותשתיות בעבודה. ביוב אין. 800 איש, 150 בתי אב".

עד תקופת המנדט הם היו באזור כיסרא. הם התפצלו והגיעו לכאן. (באמירה נוספת שלו טען נימר שהם כבר מעל 200 שנה פה). יש אגדה שעוברת ומספרת מאיפה השם ערב אל נעים. האגדה מספרת על ניצול מאניה שטבעה שהגיע לחוף. ששאלו אותו מיהו הוא נתן את שם חמו "נעים".

רבים משרתים בצה"ל. עד לפני זמן לא רב הישוב לא היה מוגדר ומוכר. במסגרת המשטר הצבאי בשנת 1964 הורסו בורות מים ומבנים, רצו לגרש אותם. האנשים נשארו לגור מתחת לעצים. עד תחילת שנות השמונים לא הייתה שום הסדרה מוניציפאלית. תכנית המצפים התעלמה מהאוכלוסייה שישבה כאן. אמרו להם שלא יקבלו שירותים ושעליהם לחבור לישוב קיים.

נימר הוא זה שהרים את הכפפה לדבריו. בשנת 1997 אחרי שחרורו מצה"ל הוא החליט להיאבק לטובת הכפר מול הרשויות. המועצה האזורית והישובים השכנים נרתמו לעזרה, על כך הוא אסיר תודה. בשנת 1999 הם קיבלו הכרה כישוב. בשנת 2008 אושרה תכנית מתאר לכפר. בשנת 2011/12 אחרי בירור משפטי התחילו להניע את הדברים – תשתיות ובנייה פרטית.

יש בכפר שלושה גנים. כ- 250 תלמידים. יסודי לומדים בכמאנה. חטיבה ותיכון באורט סלאמה. עדיין רובם גרים בפחונים. בקיץ ניצלים, בחורף מנסים לחמם עם תנורי עץ. 267 דונם. השטח נקרא בזמנו "שטח 9". – **שטח אימונים של צה"ל.**

אחוז החירשות בכפר גבוה (בעין מאהל יש יותר), יש עליה באחוז החירשים בעשורים האחרונים. כנראה בגלל נישואים בתוך המשפחה. עד לא מזמן לכל משפחה היו 10-15 ילדים.

"אנחנו כבר לא בדואים אמיתיים. התאשכנזנו" אומר נימר. הכי חשוב לו שהילדים ילמדו ערכי אדם (הבן החירש שלו הסיע את נאדין ליובלים כדי שתספיק להגיע הביתה לפני כניסת השבת). מתוך המסורת הבדואית הוא רוצה שישארו כבוד למבוגרים וסיוע לזולת. הדת פחות חשובה, יותר חשוב להישאר בן אדם.

מערב אל נעים המשכנו בשביל סובב משגב עד יובלים, אל המכוניות. – זמן הליכה כ-45 דקות.

תודה לניר ירקוני, על ההובלה. תודה על הארת הצדדים האתניים אנושיים בגליל ועל הרגישות הרבה שבא הוא צועד בין הטיפות. זה סוג של אור שצריך להוביל את כל החברה הישראלית על מרכיביה השונים – לכבד את האחר והשונה.

תודה לנימר שאירח אותנו ופתח את ביתו ואת ליבו.